KISWAHILI KIDATO CHA KWANZA
MUHULA WA KWANZA - 2020

JINA: ……………………………… NAMBARI: ………… KIDATO: …………
KISWAHILI KIDATO CHA KWANZA
MUHULA WA KWANZA - 2020
MUDA: SAA 1 ½

Jibu maswali yote kwenye nafasi zilizoachwa wazi.

Mawasiliano ni neno ambalo asili yake ni wasili. Wasili lina maana ya kufika kwa mtu, kitu, au jambo fulani baada ya mwendo au safari. Kwa hivyo kuwasiliana kuna maana watu, kitu au mambo kufikiana kutoka mahali.

Katika siku za jadi mawasiliano yalikuwepo lakini ya shida. Hata hivyo, watu waliwasiliana kwa kutumia moshi, ngomezi au kupiga mbiu. Mbinu hizi za jadi zilitumiwa baina ya vijiji ili kujulisha wanakijiji jambo la dharura au kuwajulisha jambo lingine lolote. Mbiu ilitumika kwa jambo la dharura. Njia za kusafirisha mizigo zilikuwa haba. Baadhi ya watu walitumia wanyama, kama fahali au farasi kukokotea mizigo yuao.

Siku hizi mawasiliano yamepanuka sana. Mawasiliano ya kisasa yanahusisha simu, mtandao, televisheni na wavuti. Mawasiliano ya kisasa yamefanya ulimwengu wa kisasa kuwa kijiji kimoja kikubwa.

Kwa kuzingatia maudhui haya, vyombo au njia kama redio, simu, waraka, ndege, meli, motokaa na wavuti vimepewa jina la vyombo vya mawasiliano. Hivyo basi yafaa tutathmini ni vipi vyombo au njia hizi hufanya kazi ya kuwasiliana na huwasilisha nini. Vyombo hivi vinaweza kuelezwa chini ya vichwa vitatu; usafiri, mazungumzo na picha. Vyombo mathalan baiskeli, ndege, meli na magari hufanya kazi ya kuwasafirisha watu kutoka janibu moja hadi nyingine. Watu wanaposafiri huwa wanasafirisha mali yao. Bidhaa kama kahawa, vyuma na mizigo mingine husafirishwa kwa meli, ndege na magari kupitia majini, hewani au barabarani.

Bandari, viwanja vya ndege na barabara zimeimarishwa ili kukuza uchumi na kuleta maendeleo. Anayesafirisha bidhaa fulani na wakati huo anatakikana kukusanya nyingine, inamlazimisha asiambatane na bidhaa hizo lakini ahakikishe zimewasili alikozikusudia. Hivyo basi njia nyingine ya mawasiliano ilivumbuliwa.

Njia hii ambayo ni mazungumzo hutumia vifaa kama barua, simu, barua pepe na kipepesi. Mtumiaji ataandika ujumbe na kuutuma kupitia shirika la posta au mashirika mengine ama mtandao. Yamkini ilihitajika kuweza kujibizana na kuulizana kati ya watu hao wawili ndipo simu

ilipovumbuliwa na kumwezesha mtu kuzungumza na mwingine akiwa mbali sana. Watu huzungumza na kufahamiana. Ilipohitaji mtu kukiona kitu anachozungumzia ndipo ilibidi kuunda vifaa vya kuonyesha picha kama vile televisheni.

Ilikuwa fahari kubwa sana kwa Wakenya kuwasiliana na nchi ya Ghana wakati wa michuano ya mpira ya kuwania kombe la taifa bingwa Afrika. Wakenya waliweza kuiona michezo hiyo moja kwa moja ingawa kijiografia Kenya na nchi hiyo zina majira tofauti.

Mawasiliano tuliyotaja ni vyombo vya ufundi vilivyoundwa lakini kunayo maswasiliano ya ana kwa ana. Mwalimu na mwanafunzi darasani huwasiliana kutumia midomo, mikono, macho, kichwa na ishara nyinginezo. Wanapofanya hivyo huwa wanaelewana.

Ndege kama kuku akihisi adui hufanya ishara au mlio fulani wa kutahadharisha viranga wakek katika michezo. Mwamuzi huwasiliana na wachezaji labda kwa kutumia firimbi au kipenga, kengelel au ishara za mkono. Kengele pia hutumiwa shuleni ili kuonyesha kukamilika kwa kipindi au kuhitajika mahali pengine.

Kwa muhtasari, mawasiliano hutumia chochote ilimradi ujumbe utokao kwa mtu, kitu au mahali fulani ufike panapotarajiwa.

MASWALI:

(i) Taja anwani faafu ya kifungo hiki. (alama 1)

(ii) Vyombo vya mawasiliano vimeleta manufaa gani katika maisha ya watu? (2 mks)

(iii) Mawasiliano yameelezwa katika vipenge vitatu. Vitaje. (3 mks)

(iv) Andika visawe vya: (2 mks)

(a) Televisheni –

(b) Waraka –

(v) Nini maana ya: (2 mks)

(a) Ana kwa Ana –

(b) Ulimwengu umekuwa kijiji kimoja kikubwa –

SEHEMU YA B: SARUFI

(a) Taja aina mbili kuu za sauti za Kiswahili. (2 mks)

(b) Taja vigezo vitatu vinavyotumika kuainisha konsonati. (alama 3)

(c) Taja aina mbili za konsonanti zenye aina ya vipasuo. (alama 2)

(d) Andika majukumu tatu ya lugha. (alama 3)

(e) Andika maneno yenya miundo ya silabi ifuatayo. (alama 3)

KI (Konsonanti irabu) –

KKI (Konsonanti, konsonanti, irabu) –

II (irabu) –

(f) Bainisha maneno haya yanapatikana katika ngeli ipi? (alama 3)

Ngoma –

Ukuta –

Macho-

Ugonjwa –

Mmea –

Maiti –

(g) Andika vinyume vya sentensi zifuatazo:- (alama 2)

(i) Mama anaanika nguo

(ii) Baba anaenda sokoni.

(h) Kanusha sentensi zifuatazo. (2 mks)

(i) Mkulima analima shamba.

(ii) Mwanafunzi anasoma kitabu.

(i) Onyesha Nomino (N), kitenzi ®, kielezi (E) Kiunganishi (U), na kivumishi (v) katika sentensi hizi (alama 3)

(i) Mtoto anacheza vizuri.

(ii) Utacheza au utasoma?

(iii) Wanafunzi wawili wanalala.

(j) Toa neno kwa kila moja ya sauti ambatano zifuatazo.

Nyw –

Nd –

Ngw –

(k) Onyesha silabi inayowekewa shadda kwenye maneno yafuatayo. (alama 4)

Karatasi –

Shairi –

Barabara(njia kuu)

Mto –

SEHEMU YA C: ISIMU JAMII (ALAMA 10)

(i) Eleza maana ya Isimu jamii. (alama 2)

(ii) Taja na ufafanue mambo/dhana nne zinazozingatiwa katika matumizi ya lugha. (alama 8)